

УДК 347.65/.68:347.77/.78](477)

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v101.2024.9>

О. Є. Кухарев

ФОРМУВАННЯ СКЛАДУ СПАДЩИНИ ПІСЛЯ СМЕРТІ АВТОРА: НА ПЕРЕТИНІ СПАДКОВОГО ТА АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Постановка проблеми. Універсальний характер спадкового правонаступництва зумовлює включення до складу спадщини всіх належних спадкодавцеві прав та обов'язків, що не припинилися внаслідок його смерті, в тому числі й права на твір. У відносинах спадкування слід вирізняти об'єкти авторського права (літературні та художні твори, комп'ютерні програми тощо), і авторське право як об'єкт спадкування. Якщо йдеться про спадкування прав інтелектуальної власності, то успадковується не твір в об'єктивному вираженні, а права на нього, які, будучи об'єктами цивільного обороту, можуть переходити від автора до інших осіб. Наведене узгоджується зі змістом ст. 1218 Цивільного кодексу України (далі за текстом – ЦК), де міститься важлива методологічна засада про те, що спадщина складається із належних спадкодавцеві прав та обов'язків, а не з речей та майна.

Прийняття Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 р. № 2811-IX (далі за текстом – Закон) та набрання ним чинності ще більше актуалізувало питання правових наслідків смерті автора твору.

Специфіка спадкування прав та твір зумовлена особливостями правового режиму об'єктів авторського права, що не підлягають обов'язковій реєстрації, встановленням строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір, необхідністю виявлення та підтвердження складу спадщини, що відкрилася після смерті автора твору.

Стан дослідження теми. Питання, пов'язані зі спадкуванням прав на твір, традиційно перебувають у полі зору науковців і детально розроблені не лише на рівні наукових публікацій у періодичних виданнях [1], [2], [3], а й на монографічному [4], [5], [6] та дисертаційному [7] рівнях. Водночас не всі проблеми окресленої тематики можна вважати вирішеними, що вимагає ретельного наукового аналізу відповідних правовідносин. Так, невирішеними повною мірою залишаються ціла низка теоретичних і практичних питань, пов'язаних із визначенням об'єкта спадкування після смерті творця. Додатково варто вказати на складнощі спільного спадкування прав на твір кількома спадкоємцями.

Важливо врахувати, що перехід прав на твір у порядку спадкування регулюється нормами як спадкового, так і авторського права, що в окремих випадках породжує певні колізії та суперечності.

Авторське право зазвичай розглядається крізь призму здійснення та захисту майнових прав на створений автором об'єкт інтелектуальної власності. Утім, не менш важливим є оборот цих прав, що має власне розгалуження – відчуження та спадкування.

Метою даної статті є з'ясування складу спадщини, що відкрилася після смерті автора твору, а також виявлення впливу правового режиму об'єкту авторського права на універсальне спадкове правонаступництво.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спадкування прав на твір здійснюється за загальними правилами спадкування з урахуванням особливостей, що регулюються нормами авторського права. Зокрема, майнові права інтелектуальної власності на твір переходять до спадкоємців автора на час, що залишився до закінчення строку їх чинності. Згідно з ч. 2 ст. 31 Закону строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір спливає через 70 років, що обчислюються з 1 січня року, наступного за роком смерті автора. Застосування цього положення ускладнюється в разі, якщо спадкоємець прийняв спадщину шляхом постійного проживання разом зі спадкодавцем на час відкриття спадщини, а для її оформлення звертається до нотаріуса після спливу тривалого строку. Такі випадки пов'язані з тим, що видача свідоцтва про право на спадщину спадкоємцям, які прийняли спадщину, ніяким строком не обмежена (підп. 4.10 п. 4 гл. 10 розд. II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України). Часто у спадкоємців виникають об'єктивні перешкоди в отриманні всіх документів, необхідних для видачі свідоцтва про право на спадщину (підтвердження факту родинних відносин, отримання правостановлюючих документів на спадкове майно тощо).

Під час переходу прав на твір у порядку спадкування універсальне правонаступництво зазнає суттєвого впливу, іманентно зумовленого правовим режимом об'єктів авторського права. Слід зважати, що зміст універсального спадкового правонаступництва полягає, серед іншого, в тому, що до правонаступника переходить *вся сукупність прав та обов'язків*, належних правопереднику. У цьому полягає основна ідея універсального правонаступництва.

Водночас всі права на твір поділяються на дві групи – майнові та особисті немайнові. Як наголосила в цьому аспекті Велика Палата Верховного Суду, особисті немайнові права інтелектуальної власності та майнові права інтелектуальної власності є різними за змістом і є незалежними одні від одних [8]. Тобто в цьому випадку ми маємо справу не з монолітним правом, як у речовій власності, а з дуалістичністю прав на відповідний об'єкт, що істотно впливає на процес спадкування. Крім того, в авторському праві, на відміну від права власності як речового права, існує нерозривний зв'язок між автором та його твором, заснований на факті створення цього об'єкта. І такий зв'язок є наслідком творчої праці автора твору.

В окремих випадках існує певна «розпорошеність» спеціальних прав на твір, природа яких не очевидна з позиції можливості наступництва, що додатково створює проблему визначення складу спадщини. У науковій літературі висловлюється позиція, що при спадкуванні авторських прав відбувається транслятивне правонаступництво, оскільки до спадкоємців переходять лише майнові права на об'єкт інтелектуальної власності, тож відсутня тотожність між обсягом прав правонаступника та правопередника [9, с. 75, 76].

За загальним правилом після смерті автора до складу спадщини включаються майнові права на твір. При цьому у ст. 440 ЦК та ст. 12 Закону наведений невичерпний (відкритий) їх перелік. Так, до майнових прав інтелектуальної власності

сті на твір належать: 1) право на використання твору; 2) виключне право дозволяти використання твору; 3) право перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому числі забороняти таке використання; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Додатково у ч. 2 ст. 32 Закону міститься застереження про те, що спадкоємці мають право оприлюднити твір, не оприлюднений за життя автора, якщо автор безпосередньо не заборонив оприлюднення такого твору. Видається, що така заборона можлива шляхом відповідного розпорядження в заповіті, а для контролю за належним забезпеченням реалізації волі автора доцільно призначити виконавця заповіту.

Дискусійним залишається питання щодо віднесення окремих прав, належних автору, до складу спадщини. Йдеться, передусім, про встановлене у ч. 3 ст. 10 Закону *право доступу*. Зокрема, автор має право вимагати від власника матеріального об'єкта, в якому втілено оригінал твору образотворчого мистецтва, доступ до свого твору з метою його відтворення (фотографування, виготовлення примірників твору, переробок тощо), за умови що це не порушує законні права та інтереси власника цього об'єкта.

Право доступу за своєю природою має немайновий зміст, що припиняється разом зі смертю його носія. Функціональне призначення права доступу полягає в тому, щоб саме автор як творець мав можливість фотографувати, виготовляти примірники свого твору тощо. Тож наведене право є невідчужуваним, нерозривно пов'язаним з особою носія, а тому не переходить до спадкоємців автора. Протилежне не лише суперечитиме природі права доступу, а й призведе до порушення балансу інтересів між власником матеріального об'єкта та спадкоємцями автора такого об'єкта, адже надасть можливість доступу до оригіналу твору образотворчого мистецтва не одній особі, а всім її спадкоємцям. Невипадково у ч. 3 ст. 10 Закону закріплена можливість здійснення окресленого права за умови, що це не порушує законні права та інтереси власника матеріального об'єкта.

Додатково у ст. 30 Закону України «Про архітектурну діяльність» від 20.05.1999 р. № 687-XIV встановлено *виключне право на участь* автора проекту твору архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва у подальшій його реалізації, якщо інше не передбачено умовами договору із замовником або юридичною чи фізичною особою, де або в якій він працює, а також на внесення змін до не завершеного будівництвом чи збудованого твору архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва у разі зміни його функціонального призначення чи реконструкції.

При цьому, як впливає із самої назви цієї статті («Майнові права на об'єкт архітектури»), відповідне право віднесено до майнових прав автора, що дозволяє зробити первинний висновок про включення його до складу спадщини. До речі, в юридичній літературі, саме зважаючи на цей аргумент, стверджується про можливість спадкування права на участь [10, с. 99].

Утім, сутність права на участь автора проекту у подальшій реалізації цього проекту та внесення змін, а також особливість його здійснення нерозривно пов'язані з особистими професійними якостями самого автора, якими його спадкоємці

переважно не володіють. Йдеться про володіння глибокими спеціальними знаннями у сфері архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва. Тобто право автора на участь має індивідуальний характер, невіддільний від особи носія, що унеможлиблює перехід цього права в порядку спадкування. Важко уявити, як саме спадкоємець буде вносити зміни до збудованого твору архітектури чи садово-паркового мистецтва в разі зміни його функціонального призначення. Напевне, саме виходячи з властивості нерозривного зв'язку з автором, таке право позначене у ст. 30 Закону України «Про архітектурну діяльність» як виняткове.

Окремо слід відзначити, що в силу ст. 445 ЦК та ч. 3 ст. 12 Закону до спадкоємців переходить *право на справедливу винагороду за використання твору*, що забезпечує реалізацію економічних інтересів авторів. Причому за спеціальним застереженням, що міститься у вказаних нормах, таке право є невідчужуваним. Більш того, в абз. 2 п. 6 ч. 1 ст. 48 Закону зазначено про нікчемність правочину, спрямованого на розпорядження майновим правом на справедливу винагороду за використання твору.

У контексті спадкових правовідносин постає питання про можливість скласти заповіт стосовно права на винагороду за використання твору з урахуванням положення абз. 2 п. 6 ч. 1 ст. 48 Закону. Беручи до уваги здатність цього права переходити в порядку спадкування, вважаю, що його носій може скласти заповіт щодо права на винагороду. Такий висновок зумовлений загальними положеннями спадкового права, а саме змістом ст. 1217 ЦК, в якій визначено два види спадкування – за законом і за заповітом. Тому автор може розпорядитися правом на справедливу винагороду за використання твору шляхом складення заповіту. І це пояснюється уже впливом спадкового права на авторське право.

Ю. О. Заїка окремо розглядає питання спадкування авторської винагороди, нарахованої за життя спадкодавця, але своєчасно ним не отриманої або нарахованої відповідно до авторського договору вже після смерті автора, але до прийняття спадкоємцями спадщини. У цьому випадку, на думку ученого, об'єктом спадкування виступає не право на твір, а певна грошова сума, яка спадкується на загальних підставах [6, с. 70].

В силу прямого припису ст. 11 Закону особисті немайнові права автора належать лише автору, не можуть бути передані (відчужені) іншим особам і не переходять у спадщину. Водночас спадкоємці автора мають право захищати особисті немайнові права автора, зокрема протидіяти перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, що може завдати шкоди честі та репутації автора (ч. 4 ст. 32 Закону).

Питання щодо віднесення до складу спадщини особистих немайнових прав автора, незважаючи на імперативний припис закону, вирішується в сучасній цивілістиці неоднозначно, що пояснюється певною неузгодженістю між ст. 11 та ч. 4 ст. 32 Закону. Наприклад, І. В. Бондар [11, с. 182–184], Г. В. Чурпіта [12, с. 297]. Ю. С. Мельниченко [1, с. 382] допускають спадкування особистих немайнових прав автора, щоправда лише тих, які тісно пов'язані з майновими. Тож ця позиція заснована на поділі особистих прав автора на дві групи – пов'язані та не пов'язані з майновими правами. Більш того, окремими науковцями пропону-

ється передбачити у законодавстві поділ прав інтелектуальної власності немайнового характеру на особисті немайнові та немайнові. Своєю чергою немайнові права інтелектуальної власності можуть належати юридичним особам та іншим особам – не творцям [13, с. 23].

З цього приводу слід зробити такі застереження.

По-перше, не всі особисті немайнові права автора можуть захищати після його смерті спадкоємці. У ст. 11 Закону наведено закритий перелік особистих немайнових прав автора: 1) право вимагати визнання свого авторства шляхом зазначення належним чином імені автора в оригіналі і копіях твору і за будь-якого використання твору, якщо це практично можливо; 2) право забороняти під час будь-якого використання твору згадування свого імені, якщо автор твору бажає залишитися анонімом; 3) право обирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора в оригіналі і копіях твору і за будь-якого використання твору; 4) право вимагати збереження цілісності твору, протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, у тому числі супроводження твору ілюстраціями, передмовами, післямовами, коментарями тощо без згоди автора; 5) право надати назву твору або залишити його без назви; 6) право присвятити твір особі (особам), події або даті.

Сутність особистих немайнових прав автора дозволяє стверджувати, що спадкоємці можуть захищати лише право авторства спадкодавця та право вимагати збереження цілісності твору, протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору. Водночас не можуть захищатися такі права, як право надати назву твору або залишити його без назви; право обирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора в оригіналі і копіях твору і за будь-якого використання твору; право присвятити твір особі (особам), події або даті. Наведені особисті немайнові права припиняються шляхом їх здійснення автором за життя.

По-друге, зважаючи на перехід до спадкоємців правової можливості захистити певні особисті немайнові права автора, спірним видається законодавче положення про їх абсолютну невідчужуваність. У цьому аспекті постає закономірне питання: право на захист якого блага переходить до спадкоємця творця? Тому більш переконливою видається позиція, згідно з якою певні особисті немайнові автора переходять разом з можливістю їх захисту до спадкоємців у порядку спадкування, щоправда, в усіченому, неповному обсязі.

Хоча варто навести й іншу точку зору, яка зводиться до того, що після смерті особи охорони потребує не суб'єктивне право, а авторство як суспільне явище [14, с. 233], а також суспільний інтерес [15, с. 18]. Спірність такого розуміння досліджуваного питання зумовлена положенням ст. 32 Закону, відповідно до якого можливістю захищати особисті немайнові права автора після його смерті наділені лише спадкоємці, а стосовно твору, який став суспільним надбанням, захист особистих немайнових прав автора додатково здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Тож закон закріплює дуже вузьке коло осіб, наділених правовою можливістю захищати

особисті немайнові права автора. Якби після смерті автора охоронялося авторство як суспільне явище або суспільний інтерес, про що йшлося вище, то право на його захист надавалося будь-якій особі або принаймні широкому колу суб'єктів.

По-третє, слід врахувати законодавче положення про чинність особистих немайнових прав інтелектуальної власності безстроково (ч. 1 ст. 425 ЦК). Тобто ці права можуть здійснюватися автором протягом усього життя і не припиняються внаслідок його смерті. Отже, смерть спадкодавця не припиняє існування як особистих немайнових прав автора, так і можливості захисту окремих з них. У науковій літературі запропонована конструкція «посттанативних особистих немайнових прав фізичної особи», тобто суб'єктивних цивільних прав, які виникають внаслідок смерті особи або продовжують існувати після її смерті. До таких прав Р. О. Стефанчук відносить і закріплене у ч. 2 ст. 439 ЦК право на охорону недоторканності твору уповноваженими померлим автором особами, а в разі їх відсутності – спадкоємцями автора та іншими заінтересованими особами [16, с. 525–528].

Таким чином, особисті немайнові права автора не припиняються фактом смерті їх носія, а до спадкоємців переходить можливість захисту окремих з них. Ці обставини дають підстави стверджувати, що окремі особисті немайнові права автора переходять у порядку спадкування, щоправда у неповному, усіченому складі, необхідному для їх захисту.

Варто зосередитися також на ситуації, коли спадщину після смерті автора приймають декілька спадкоємців. У спадковому праві діє ст. 1278 ЦК, згідно з якою частки кожного спадкоємця у спадщині є рівними, якщо спадкодавець у заповіті сам не розподілив спадщину між ними. Кожен зі спадкоємців має право на виділ його частки в натурі. При цьому у книзі 6 ЦК немає спеціальних положень стосовно прав інтелектуальної власності. Через це закономірно виникає питання про можливість визначення часток спадкоємців у правах на твір, що входять до складу спадщини.

При спадкуванні права власності як речового права це питання вирішується шляхом застосування загальних положень про спільну власність. Як наголосив з цього приводу Верховний Суд, спадщина належить спадкоємцям, які її прийняли на праві спільної часткової власності (ч. 4 ст. 355 ЦК), а тому при поділі спадщини застосовуються правила, передбачені в гл. 26 ЦК, які регулюють відносини спільної часткової власності. Якщо згоди про поділ спадщини досягти не вдалося, то поділ провадиться в судовому порядку відповідно до часток, які належать кожному зі спадкоємців за законом або за заповітом [17].

Утім, зважаючи на правовий режим об'єкта авторського права, у разі спадкування кількома особами правила про спільну часткову власність не можуть застосовуватися. Права на твір спадкуються як єдине ціле та не підлягають поділу між спадкоємцями в певних частках. Ці права здійснюються спільно, що унеможливає укладання спадкоємцями договору про поділ спадщини, до складу якої входять лише права інтелектуальної власності. Верховний Суд сформулював правову позицію, згідно з якою у ст. 428 ЦК передбачено конструкцію спільності прав інтелектуальної власності. Законодавець не пов'язує спільну належність прав інтелектуальної власності із правовим режимом спільної власності, оскільки вона є при-

таманною для речових відносин. У тому разі, якщо один із суб'єктів, яким спільно належать певні права інтелектуальної власності, вибуває внаслідок тих чи інших підстав із цих правовідносин (зокрема, внаслідок смерті), то його спадкоємець (спадкоємці) можуть заявляти вимогу про визнання права інтелектуальної власності. Крім того, до відповідних правовідносин не застосовуються положення ст. ст. 355, 368, 1226 ЦК [17].

Наприклад, як визначити частку у праві дозволяти використання твору? Якщо застосувати конструкцію спільної часткової власності до прав інтелектуальної власності, це призведе до ситуації, коли згода особи, яка володіє незначною часткою, взагалі не знадобиться для здійснення права інтелектуальної власності на твір. Тож найбільш прийнятною видається позиція про неподільність прав на об'єкт авторського права та неможливість визначення часток в ньому. Такий підхід узгоджується з положенням ч. 2 ст. 32 Закону, в якому йдеться про набуття спадкоємцями прав на твір *у повному складі*. Напевне, саме в такий спосіб законодавець підкреслив неподільність цих прав у межах спадкового правонаступництва.

Питання про можливість визначення часток спадкоємців може ставитися лише щодо одержання передбаченої законом справедливої винагороди за використання твору.

Висновки. Спадкування прав на твір зумовлює нове розуміння сутності універсального спадкового правонаступництва, що є традиційним та усталеним у доктрині спадкового права. На універсальне спадкове правонаступництво суттєво впливає правовий режим об'єктів авторського права. Зокрема, майнові права інтелектуальної власності на твір переходять до спадкоємців на час, що залишився до закінчення строку їх чинності. Крім того, всупереч загальноприйнятому розумінню універсального характеру наступництва при спадкуванні, до спадкоємців переходить не вся сукупність прав на твір, що належала авторові за життя. Так, не переходять: 1) право автора вимагати від власника матеріального об'єкта, в якому втілено оригінал твору образотворчого мистецтва, доступ до свого твору з метою його відтворення, за умови що це не порушує законні права та інтереси власника цього об'єкта; 2) виключне право на участь автора проекту твору архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва у подальшій його реалізації, якщо інше не передбачено умовами договору із замовником або юридичною чи фізичною особою, де або в якій він працює, а також на внесення змін до не завершеного будівництвом чи збудованого твору архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва у разі зміни його функціонального призначення чи реконструкції.

Спірним є імперативне положення закону про абсолютну неспроможність переходу в порядку спадкування особистих немайнових прав автора. Окремі особисті немайнові права спадкуються, щоправда у неповному, усіченому складі, необхідному для їх захисту.

У разі спільного спадкування прав на твір декількома спадкоємцями не застосовуються загальні правила про спільну часткову власність. Ці права здійснюються спадкоємцями спільно та не підлягають поділу між ними в певних частках, у тому числі шляхом укладення договору про поділ спадщини.

Література

1. Мельниченко Ю. С. Спадкування суб'єктивного авторського права на твір. *Форум права*. 2013. № 3. С. 376–383.
2. Десятерик В. В. Особливості спадкування окремих видів майнових прав інтелектуальної власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 125–127. URL: http://lsej.org.ua/4_2022/26.pdf (дата звернення: 04.02.2024).
3. Гелецька І. Реалізація принципу неподільності авторського права під час здійснення права на спадкування. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 6. С. 19–23.
4. Спадкове право: кризь призму судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 536 с.
5. Бутнік-Сіверський С. О. Спадкування права інтелектуальної власності : монографія. Київ : НДІ Інтелектуальної власності НАПрН України ; Інтерсервіс, 2013. 167 с.
6. Заїка Ю. О. Спадкове право в Україні: становлення і розвиток : монографія. 2-е вид. Київ : КНТ, 2007. 288 с.
7. Фесенко Є. В. Особливості спадкування авторських прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2018. 19 с.
8. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 13.01.2019 р., судова справа № 569/17272/15-ц, провадження № 14-338цс18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80116150> (дата звернення: 04.02.2024).
9. Сліпченко А. С. Транслятивне правонаступництво. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2023. № 3. С. 69–78.
10. Сердюк В. І., Гончарова А. В. Деякі аспекти спадкування об'єктів авторського права. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 1. С. 97–100. URL: <https://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2021/11/1-2014.pdf> (дата звернення: 04.02.2024).
11. Бондар І. В. Особисті немайнові правовідносини: нотаріат, суд, виконавче провадження : монографія. Київ : Алерта, 2019. 366 с.
12. Актуальні проблеми спадкового права : навч. посіб. / за заг. ред. проф. Ю. О. Заїки, ст. наук. спів. О. О. Лов'яка. Київ : КНТ ; ЦУЛ, 2014. 336 с.
13. Особисті немайнові права інтелектуальної власності творців : монографія / за заг. ред. В. В. Луця. Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. 256 с.
14. Право інтелектуальної власності : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. О. А. Підпригоро, О. Д. Святоцького. Київ : Ін Юре, 2002. 624 с.
15. Халаїм Н. Зміст права на промисловий зразок: особисті немайнові права інтелектуальної власності. *Інтелектуальна власність*. 2008. № 2. С. 15–18.
16. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту) : монографія / відп. ред. Я. М. Шевченко. Київ : КНТ, 2008. 626 с.
17. Постанова Верховного Суду від 22 січня 2020 р., судова справа № 243/6275/16-ц, провадження № 61-42813св18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87144742> (дата звернення: 04.02.2024).
18. Постанова Верховного Суду від 08 травня 2019 р., судова справа № 646/1750/17, провадження № 61-17405св18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82001334> (дата звернення: 04.02.2024).

Анотація

Кухарев О. Є. Формування складу спадщини після смерті автора: на перетині спадкового та авторського права. – Стаття.

Стаття присвячена виявленню складу спадщини, що відкрилася внаслідок смерті автора. Наголошується, що спадкування прав на твір зумовлює нове розуміння сутності універсального спадкового правонаступництва, яке є традиційним та усталеним у доктрині спадкового права. На універсальне спадкове правонаступництво суттєво впливає правовий режим об'єктів авторського права. Зокрема, всі права на твір поділяються на дві групи – майнові та особисті немайнові. Майнові права інтелектуальної власності на твір переходять до спадкоємців на час, що залишився до закінчення строку їх чинності. Крім того, до спадкоємців переходить не вся сукупність прав на твір, що належала авторові за життя. Так, не переходять: 1) право автора вимагати від власника матеріального об'єкта, в якому втілено оригінал твору образотворчого мистецтва, доступ до свого твору з метою його відтворення, за умови що це не порушує законні права та інтереси власника цього об'єкта; 2) виключне право на участь автора проекту твору архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва у подальшій його реа-

лізації, якщо інше не передбачено умовами договору із замовником або юридичною чи фізичною особою, де або в якій він працює, а також на внесення змін до не завершеного будівництвом чи збудованого твору архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва у разі зміни його функціонального призначення чи реконструкції.

Піддається сумніву імперативне положення закону про абсолютну неспроможність переходу в порядку спадкування всіх особистих немайнових прав автора. Наголошується, що окремі з них спадкуються, щоправда у неповному, усіченому складі, необхідному для їх захисту.

У разі спільного спадкування прав на твір декількома спадкоємцями не застосовуються загальні правила про спільну часткову власність. Ці права здійснюються спадкоємцями спільно та не підлягають поділу між ними в певних частках, у тому числі шляхом укладення договору про поділ спадщини.

Ключові слова: спадкування, спадщина, склад спадщини, спадкодавець, спадкоємець, об'єкт авторського права, майнові права автора, особисті немайнові права автора.

Summary

Kukhariev O. Ye. Formation of inheritance elements after the author's death: in the borderland between law of succession and copyright law. – Article.

The article is focused on the detection of inheritance elements, which are revealed as a result of the author's death. It has been emphasized that the inheritance of rights to a work determines a new understanding of the essence of universal hereditary succession, which is traditional and established in the doctrine of hereditary law. The legal regime of copyright law objects has a significant impact on universal hereditary succession. In particular, all rights to the work are divided into two groups – property and personal non-property ones. Intellectual property rights to the work are transferred to lawful heirs for the time remaining until their validity is expired. Besides, not the whole set of rights to the work belonging to the author for life is transferred to lawful heirs. Thus, those that are not transferred: 1) the author's right to demand from the material object's owner, where the original work of fine arts is embodied, access to own work in order to reproduce it, provided that it does not violate the legal rights and interests of the owner of this object; 2) the exclusive right of the author of the work of architecture, urban planning, landscape art to participate in its further implementation, unless otherwise provided by the terms of the contract concluded with the customer, or the legal entity, or individual, where he or she works, as well as to make changes to uncompleted construction or built work of architecture, urban planning, landscape art in case of changing its functional purpose or reconstruction.

The author has challenged the imperative provision of the law on absolute inability to transfer all personal non-property rights of the author within the inheritance procedure. It has been emphasized that some of them are inherited, though with incomplete, truncated elements necessary for their protection.

General rules on joint partial ownership are not applied in case of joint inheritance of rights to the work by several lawful heirs. These rights are exercised jointly by lawful heirs and are not subject to separation between them in certain parts, including by concluding a contract on the inheritance division.

Key words: succession, inheritance, succession's elements, ancestor, lawful heir, subject matter of copyright, author's ownership rights, author's personal non-property rights.